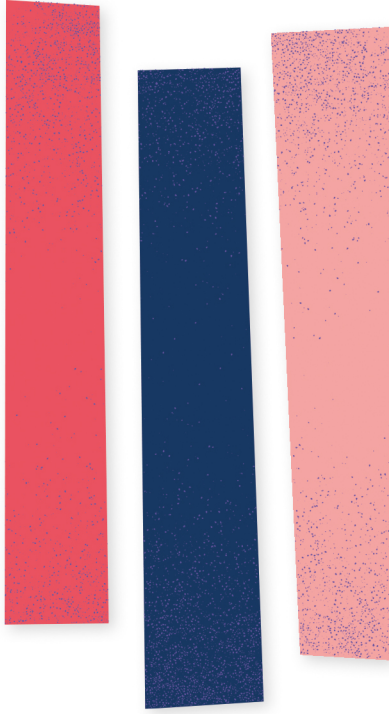

gertrude stein

üç yaşam

Türkçeleştiren: Gökçe Yavaş

Delij

Gertrude Stein

Modern edebiyatın öncülerinden biri olarak kabul edilen Gertrude Stein, 1874 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde dünyaya geldi. Radcliffe College'daki psikoloji eğitiminden sonra, Johns Hopkins'te dört yıl tıp eğitimi aldı ama yarıda bırakıp 1903 yılında, hayatının geri kalanını geçireceği Paris'e taşındı. Evi kısa sürede dönemin ünlü ressam ve yazarlarının uğrak yeri oldu. İlk yapıtı olan *Üç Yaşam* (Three Lives) 1909'da yayımlandı; ardından kaleme aldığı *Tender Buttons* ile Paris'te yaşayan Amerikalı sanatçılar arasında bir edebiyat otoritesi haline geldi. O dönem, birçok sanatçıyı derinden etkiledi. 20. yüzyılın başlarında güzel sanatlar alanında meydana gelen yenilikçi eğilimleri edebiyata yansıtmayı ilke edindi. Düzyazıda var olan dil ve edebiyat kurallarını yıkarak, insana ve nesneye dolaysız yaklaşmayı amaçladı. Roman, eleştiri, şiir, oyun gibi çeşitli alanlarda farklı yapıtlar veren Stein, 1946 yılında Paris'te yaşama veda etti.

Gökçe Yavaş

1991'de Tokat'ta doğdu. Lise öğrenimini Galatasaray Lisesi'nde tamamladıktan sonra İstanbul Teknik Üniversitesi'nde tasarım eğitimi aldı. Rudyard Kipling, Robert Louis Stevenson, Otto Rank ve Emile Durkheim'den çeviriler yaptı. Editör ve çevirmen olarak çalışmalarına devam ediyor.

ÜÇ YAŞAM

© 2017, Tudem Yayın Grubu
1476/1 Sok. No:10/51 Alsancak-Konak/İZMİR

İlk baskı 1909 yılında, ABD'de *Three Lives* adı ile Random House Inc. tarafından yapılmıştır.

YAZAR: Gertrude Stein
TÜRKÇELEŞTİREN: Gökçe Yavaş
EDİTÖR: Şirin Etik
DÜZELTİ: Mehmet Barış Albayrak
KAPAK TASARIMI: Burak Tuna
GRAFİK UYGULAMA: Aynur Sarıbüyük

BASKI VE CİLT: Ertem Basım Yayın Dağıtım San. Tic. Ltd. Şti.
Eskişehir Yolu 40. Km. Başkent OSB 22. Cadde No:6 Malıköy/Ankara
Tel: 0 312 284 18 14

Birinci Baskı: Ekim 2017 (2000 adet)

ISBN: 978-605-2349-03-8
Yayınevi sertifika no: 11945
Matbaa sertifika no: 16031

Tüm hakları saklıdır. Bu yayının hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin önceden yazılı izni olmaksızın tekrar üretilemez, bir erişim sisteminde tutulamaz, herhangi bir biçimde elektronik, mekanik, fotokopi, kayıt ya da diğer yollarla iletilemez.

DELİDOLU, Tudem Eğitim Hizmetleri San. Tic. A.Ş.nin tescilli markasıdır.

gertrude
stein

üç yaşam

Delic

İçindekiler

İYİ ANNA 9

MELANCTHA 89

NAZİK LENA 245

Donc je suis malheureux et ce n'est ni ma faute ni celle de la vie.*

Jules Laforgue

---

* Demek ki mutsuzum ve bu ne benim hatam ne de hayatın.

İYİ ANNA

İYİ ANNA

1. BÖLÜM

Bridgepoint esnafı “Bayan Mathilda”nın adını duyunca korkmayı öğrenmişti, zira İyi Anna bu isimle her zaman istediğini alırdı. Tek fiyat veren en katı mağazalar bile, İyi Anna, “Bayan Mathilda”nın bu kadar çok ödeyemeyeceğini ve “Lindheims”tan daha ucuza alabileceğini söylediğinde biraz daha indirim yaparlardı.

Lindheims, Anna’nın en sevdiği mağazaydı, çünkü orada un ve şekerin çeyrek sent daha ucuza satıldığı indirim günleri olurdu, ayrıca tüm bölüm müdürleri onun arkadaşıydı ve diğer günlerde bile ona indirim günü fiyatlarından verebiliyorlardı.

Anna’nın meşakkatli ve sıkıntılı bir hayatı vardı.

Küçük evin tamamını, Bayan Mathilda için o idare ediyordu. Ufak, tuhaf bir evdi; sanki çocuğun biri tarafından devrilmiş domino taşları gibi yığın oluşturan, benzer türde bir dizi evden biriydi; dik bir tepeden inen bir sokağın üzerine inşa edildiklerinden böyle görünüyorlardı. Ufak, tuhaf evlerdi; iki katlı, kırmızı kiremitli ön cepheleri ve beyaz uzun merdivenleri olan evler.

Bu küçük ev Bayan Mathilda, hizmetçi kız, sokak kedileri ve köpekleri, bir de Anna'nın paylayan, söylenen, çekip çeviren sesiyle dolu olurdu daima.

“Sallie! Seni bir dakika yalnız bırakamayacak mıyım? Kasabın çırağı sokağa incek mi diye bakmaya koşuyorsun hemen, ayrıca Bayan Mathilda ayakkabılarını arıyor. Sen düşüncesizce ortalıkta dolaşırken her şeye ben yetişebilir miyim? Sürekli peşinde olmasam her şeyi unutturdun, tabii bunun zahmetini de ben çektim, geri döndüğün zaman perişan halde ve bir köpek kadar pis olurdun. Git ve bu sabah koyduğun yerden Bayan Mathilda'nın ayakkabılarını ver.”

“Peter!” Sesi daha da yükselirdi, “Peter!” Peter en küçük ve en sevilen köpekti. “Peter, eğer Baby'yi rahat bırakmazsan...” Baby, Anna'nın uzun yıllardır sevdiği, yaşlı, kör bir teriyerdi. “Peter, eğer Baby'yi rahat bırakmazsan sopayı yersin, seni kötü köpek.”

İyi Anna, köpeklerin edep ve disipliniyle ilgili yüksek ideallere sahipti. Sürekli Anna'yla yaşayan üç köpek vardı: Peter, ihtiyar Baby ve sırf mutlu olduğunu göstermek için sürekli zıplayıp duran pofuduk, küçük Rags. Ayrıca geçici olarak kalanlar, yani Anna'nın onlar için ev bulana kadar baktığı birçok sokak köpeği, birbirlerine asla kötü davranmama konusunda kesin emir altındaydı.

Bir keresinde talihsiz bir olay yaşanmıştı. Anna'nın ev bulunduğu, geçici olarak onda kalan küçük bir teriyer ansızın yavrulmuştu. Yeni sahipleri, Foxy'nin* geldiğinden beri hiçbir köpekle karşılaşmadığından emindi. İyi Anna, Peter ve Rags'in

* Foxy, argoda çekici kadın anlamında kullanılır. [Ç.N.]

suçsuz olduğunu öyle azimle savundu, öyle hararetle açıkladı ki, Foxy'nin sahipleri sonunda bu durumun onların ihmalin-den kaynaklandığını kabul ettiler.

“Seni kötü köpek,” dedi Anna, Peter’a o gece, “seni kötü köpek.”

“O yavruların babası Peter’dı,” diye açıkladı İyi Anna, Bayan Mathilda’ya, “aynı onun gibi görünüyorlar, zavallı minik Foxy, yavrular o kadar büyük ki çok zor doğum yaptı, ama Bayan Mathilda, o insanların Peter’ın böyle edepsiz olduğunu bilmelerine asla izin veremezdim.”

Böyle kötücül düşünceler Peter, Rags ve evlerinde misafir olan köpeklere düzenli bir şekilde uğruyordu. Bu zamanlarda Anna çok meşgul olur, onları sürekli azarlardı; dışarı çıkması gerektiğinde, fenalık yapan köpekleri birbirinden ayırmaya özen gösterirdi. Bazen sırf onları ne kadar iyi eğittiğini görmek için kısa bir süreliğine odadan ayrılıp hepsini bir arada bırakır, sonra da aniden geri gelirdi. Bütün edepsiz köpekler, Anna’nın kapı koluna uzanan elinin sesiyle gerisingeri oldukları yere sıvışır-lardı, ardından köşelerinde tek başlarına, çalıntı şekeri elinden alındığı için hayal kırıklığına uğrayan bir çocuk gibi otururlardı.

Masum, kör, ihtiyar Baby köpek olmanın itibarını koruyan tek köpekti.

Görürsünüz, Anna’nın meşakkatli ve sıkıntılı bir hayatı vardı.

İyi Anna küçük, ince bir kadındı, Alman’dı; kırk yaşlarındaydı. Yüzü yorgun, yanakları ince, ağzı gergin ve sıkı, açık mavi gözleri pasparlaktı. Kimi zaman şimşekler çakan, kimi zaman da neşeyle dolan gözleri her daim keskin ve netti.

Edepsiz Peter'ın, Baby'nin ve küçük Rags'in hikâyelerini anlatırken sesi hoş bir tona bürünürdü. Bir atı döverken ya da bir köpeği tekmelerken gördüğü yük arabacısına ve diğer lanet adamlara, o hayvanlara nasıl davranmaları gerektiğini söylerken sesi yüksek ve tiz bir tona dönüşürdü. Onları durdurabilecek bir zümreden değildi ve bunu onlara dürüstçe söylemişti, ama gergin sesi, parıldayan gözleri ve tuhaf, keskin Alman İngilizcesi başta onları korkutuyor, sonra da utandırıyordu. Devriye gezen polislerin tamamı onun arkadaşıydı, bunu hepsi biliyordu. Bayan Annie'ye, -onlar böyle diyor- her zaman saygı duyuyor, onu dinliyor ve tüm şikâyetleriyle hemen ilgileniyorlardı.

Anna beş yıl boyunca Bayan Mathilda'nın evini idare etti. Bu beş yıl boyunca, evde dört ayrı hizmetçi çalıştı.

İlk gelen güzel, neşeli, İrlandalı bir kızdı. Anna onu şüphe duyarak işe aldı. Lizzie itaatkâr, mutlu bir hizmetçiydi ve Anna da ona güvenmeye başladı. Bu uzun sürmedi. Güzel, neşeli Lizzie bir gün hiç haber vermeden tüm eşyasıyla birlikte kayboldu ve bir daha geri dönmedi.

Bu güzel, neşeli Lizzie'nin yerini melankolik Molly aldı.

Molly Amerika'da doğmuştu, ebeveynleri Alman'dı. Tüm akrabaları çoktan ölmüş ya da uzaklara gitmişti. Molly hep yalnız olmuştu. Uzun, asık suratlı, soluk benizli, seyrek saçlı biriydi, sürekli öksürürdü, öfkesi burnundaydı ve sürekli çirkin, rezil küfürler ederdi.

Anna'ya göre tüm bunlara katlanmak çok zordu ama nezaketinden, Molly'yi uzun bir süre yanında tuttu. Mutfak sürekli bir savaş alanıydı. Anna azarlar, Molly tuhaf küfürler ederdi,

sonra Bayan Mathilda her şeyi duyduğunu göstermek için kapisını sertçe kapatırdı.

Sonunda Anna pes etmek zorunda kaldı. “Lütfen Bayan Mathilda, Molly’yle konuşun,” dedi, “Onunla hiçbir şey yapamıyorum. Azarlıyorum fakat duyuyor gibi görünmüyor, ardından küfrediyor ve bu da beni korkutuyor. Sizi seviyor Bayan Mathilda, lütfen onu bir kerecik azarlayın.”

“Ama Anna,” diye haykırdı zavallı Bayan Mathilda, “bunu yapmak istemiyorum!” O kocaman, neşeli ama çekingen kadın böyle bir beklenti karşısında dehşete kapılmış görünüyordu. “Ama yapmak zorundasınız, lütfen Bayan Mathilda!” dedi Anna.

Bayan Mathilda kimseyi azarlamak istemiyordu. “Ama yapmak zorundasınız, lütfen Bayan Mathilda,” dedi Anna.

Bayan Mathilda, Anna’nın Molly’yi daha iyi idare etmesini umarak, azarlama işini her gün erteliyordu. Bu işe yaramadı ve sonunda Bayan Mathilda, Molly’yi azarlamak zorunda olduğunu gördü.

Bayan Mathilda, Molly’yi azarlararken Anna orada olmayacaktı. Bir sonraki akşam Anna’nın izin akşamıydı, Bayan Mathilda göreviyle yüzleşti ve mutfağa indi.

Molly, küçük mutfakta dirseklerini masaya dayamış oturuyordu. Uzun, ince, soluk bir kızdı, yirmi üç yaşındaydı, yarıdılıştan pasaklı ve özensizdi, ama Anna onu az da olsa düzene sokmuştu. Donuk renkli, çizgili, pamuklu elbisesi ve gri-siyah ekose önlüğü, melankolik silüetini daha uzun ve daha hüznü gösteriyordu. “Ah, Tanrım!” diye kendi kendine sızlandı Bayan Mathilda ona yaklaşırken.

“Molly, Anna’ya karşı davranışların hakkında seninle konuşmak istiyorum.” Bunu deyince, Molly kollarına dayadığı başını daha da aşağı indirdi ve ağlamaya başladı. “Ah! Ah!” diye inledi Bayan Mathilda.

“Hepsi Bayan Annie’nin suçu, hepsi,” dedi Molly sonunda, titreyen bir sesle. “Ben elimden geleni yapıyorum.”

“Anna’yı memnun etmenin kolay olmadığını biliyorum,” diye başladı Bayan Mathilda, kötü bir şey söylemiş olmanın sızısıyla, sonra görevine odaklandı, “ama unutmamalısın ki Molly, o senin iyiliğin için öyle davranıyor ve sana karşı gerçekten çok nazik.”

“Onun nezaketini istemiyorum,” diye haykırdı Molly, “Keşke ne yapacağımı bana siz söyleseniz, Bayan Mathilda, o zaman iyi olurum. Bayan Annie’den nefret ediyorum.”

“Bu asla olmaz, Molly!” dedi Bayan Mathilda sertçe, en derin ve en katı ses tonuyla. “Anna mutfağın sorumlusu, ya ona itaat etmek zorundasın ya da ayrılmalısın.”

“Sizden ayrılmak istemiyorum,” diye sızlandı melankolik Molly. Bayan Mathilda sertliğini koruyarak, “Eh, Molly, o zaman dene ve daha iyisini yap,” diye cevap verdi ve mutfaktan hemen çıktı.

“Ah! Ah!” diye inledi Bayan Mathilda, merdivenleri çıkarırken.

Bayan Mathilda’nın, mutfakta sürekli çekişen kadınlar arasında barış sağlama çabası bir netice vermemişti. Çok geçmeden yine önceki gibi tatsızlaşmışlardı.

Sonunda Molly’nin gitmesi gerektiğine karar verildi. Molly şehirde bir fabrikada çalışmak üzere ayrılarak gecekonduda

yaşlı bir kadınla yaşamaya gitti, Anna onun çok kötü bir yaşlı kadın olduğunu söylüyordu.

Molly'nin başına gelenler konusunda Anna'nın içi hiçbir zaman rahat etmedi. Bazen onu görür ya da hakkında bir şeyler duyardı. Molly iyi değildi, öksürüğü kötüleşmişti ve yaşlı kadın gerçekten de kötü biriydi.

Bir yıl böyle sağlıksız bir hayat sürdürdükten sonra, Molly tamamen çökmüştü. O zaman, Anna meseleye el koydu. Onu çalıştığı yerden çıkardı, yaşadığı yerdeki kadının yanından alıp iyileşene kadar kalacağı bir hastaneye yerleştirdi. Onun için taşrada, küçük bir kıza bakıcılık yapacağı bir yer buldu, Molly sonunda düzenini kurmuştu ve halinden memnundu.

Önceleri, Molly'nin ardından kalıcı olarak birini almamışlardı. Birkaç ay sonra yaz gelecekti ve Bayan Mathilda gidecekti, yaşlı Katy her gün gelip Anna'ya işlerinde pekâlâ yardımcı olabilirdi.

İhtiyar Katy, kaba, çirkin, kısa boylu ve sert bir yaşlı kadındı; Alman'dı, kendine özgü, tuhaf, çarpık bir Alman İngilizcesi vardı. Anna, genç nesle yapılması gerekenleri yaptırmaya çabalamaktan artık bitap düşmüştü ve sert, İhtiyar Katy ona asla cevap vermiyordu, asla kendi bildiğini yapmak istemiyordu. Kaba saba, yaşlı köylü görüntüsünün altında azarlama veya kötü davranışların esamesi bile yoktu. Bir cevap vermesi gerektiğinde, "Evet, Bayan Annie," diyordu, her seferinde söyleyebilirdiği tek şey buydu.

"İhtiyar Katy sert, yaşlı bir kadın, Bayan Mathilda," dedi Anna, "ama sanırım onu yanımda tutacağım. Çalışabiliyor ve bana Molly gibi sürekli sorun çıkarmıyor."

gertrude stein

üç yaşam

Modern edebiyatın en mühim eserlerinden biri olarak görülen, birçok yazara ilham veren *Üç Yaşam*, Gertrude Stein'in yayımlanan ilk kitabı olmasının yanı sıra, onun düzyazıda benimsediği yenilikçi eğilimleri yansıtan, sanatının izini sürebileceğimiz bir metin.

Dil ve anlam bütünlüğünü parçalamaya dayalı, yinelenen sözcüklerle örülü üslubuyla üç farklı kadının birbirinden farklı yaşamını ele aldığı bu üç öyküde Stein, yazıyı tüm geleneksel süslerden arındırmayı ve saf bir ilkelliğe ulaşmayı hedefliyor.

“Stein, hayata dair parçaları değil,
hayatı olduğu gibi ortaya koyuyor.”

Chicago Record Herald, 1910

